

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

VI. Proponuntur, & dissoluuntur aliæ difficultates contra doctrinam
præcedentem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

velle illam ex suppositione, quam Deus non vult: constat igitur de re ipsa sed tamen modus loquendi observandi est, quia illae loquutiones ex communi usu indicant voluntatem antecedentem, quam Deo retribuere non possumus.

63. Ultimo obijciunt; quia si negatio condonationis constituit intrinsecè peccatum in ratione habitualis; ergo idem esset velle Deum non perseverare ulterius peccatum habituale, & velle, non esse negationem condonationis, seu velle esse condonationem, quod idem est: ergo quando vult Deus tollere peccatum vult ponere condonationem, ergo voluntas condonandi, quam Deus habet, habet se ipsam pro obiecto directo, & formali, quod videtur impossibile. Hæc obiectio tangit difficultatem infra tractandam *sectione octava*, de obiecto condonationis diuinæ: vbi respondebimus ad hoc argumentum.

64. Ex dictis infero, peccatum veniale, habituale proportionabiliter esse peccatum præteritum moraliter manens, hoc est, non ablatum condonatione Dei nec condigna hominis satisfactione; nam peccatum etiam veniale suo modo est offensa Dei, licet levis, & suo modo parit ius, & titulum Deo, non ut ab homine aueratur per inimicitiam: sed saltem ad auersionem, & indignationem leuem, qui titulus extinguitur per condonationem Dei, & est diuersus à iure, quod habet Deus ad hominem puniendum propter illud peccatum, quare potest hoc ius totaliter, vel saltem partialiter manere ablato illo; & denique in omnibus cum proportionem sentendum est de peccato veniali habituali, sicut de mortali. An verò de facto requiratur ad tollendum omne veniale retractatio ex parte hominis, & qualis dicemus *disput. 9.* vbi de ablatione venialium ex professo tractandum est.

SECTIO VI.

Proponuntur, & solvuntur alia difficultates contra doctrinam præcedentem.

65. Prima difficultas est; quia dicimus peccatum habituale esse, hominem peccasse, & non esse hoc peccatum condonationem vel condignam satisfactionem ablatam: hoc autem totum est homini extrinsecum; nam peccasse est denominatio extrinseca ab actu præterito: carentia item condonationis est extrinseca; & similiter non satisfecisse condignè; ergo nunc de facto homo extrinsecè solum est peccator, & non per aliquid inherens, quod videtur absurdum.

Respondeo vno verbo, hominem denominati peccatorem per aliquid physicè extrinsecum, moraliter tamen intrinsecum: diximus enim *sectione præcedenti*, peccatum physicè præteritum, esse nunc moraliter præsens: hoc est, ita se habere, ac si actu existeret; cum ergo si actu existeret; & physicè intrinsecum homini, consequens est, ut modo sit moraliter, seu æquiuvalenter intrinsecè in homine. Sicut etiam Episcopus volens sibi Vicarium substituere in aliquo negotio, postea censetur moraliter manere intrinsecè cum ea voluntate, quia in ordine ad potestatem Vicarij perinde est, ac si Episcopus haberet physicè, & intrinsecè eandem voluntatem; quod mille alijs exemplis comprobari potest.

Secunda difficultas est, quia peccatum habituale est effectus relictus ex actuali per modum maculæ permanentis: hæc enim est bona causalis: ideo homo permanet habitualiter, maculatus, quia peccauit actualiter, & non è contra: ergo habituale condi-

tinguitur ab actuali, ut effectus à causa, nihil enim est effectus sui ipsius. Respondeo, peccatum habituale distingui ab actuali, ut totum à sua parte: peccatum enim habituale est actuale præteritum non condonatum, &c. potest autem aliquando concretum appellari effectus ipsius subiecti: verbi gratia si Angelus semel productus petit conservari, dici posset Angelus perseverans, seu Angelum perseverare, esse affectum ipsius Angeli semel producti, quia perseverantia quasi oritur exigenti connaturali ab ipso Angelo semel producto. Sic etiam dicere possumus, peccatum habituale esse effectum peccati actualis; quia habituale completur in ratione habitualis per ius, seu titulum rationabilem, quem Deus habet ad indignationem contra peccatorem, quare cum hic titulus, seu hoc ius nascatur ex peccato actuali modo supra explicato: & ipsa negatio condonationis oriatur etiam ex peccato, peccatum enim condigne meretur non condonari, & consequens perseverare moraliter. Unde licet peccatum habituale, pro ut præcisè includit peccatum præteritum, non sit effectus peccati actualis, quia res præterita non est effectus ipsius rei, nec hæc est causalis; ideo est peccatum præteritum quia fuit: nam esse præteritum, & fuisse idem omnino est: ceterum peccatum habituale pro ut includit peccatum præteritum non condonatum, potest dici effectus ipsius peccati actualis modo explicato.

Tertia difficultas esse potest, quod frustra, & immerito dicamus, peccatum habituale componi ex peccato actuali præterito, & negatione satisfactionis condignæ, & negatione condonationis: cum enim satisfactio condigna non possit villo modo à peccatore exhiberi, ut videmus *disputatione. 8. de incarnatione*: non potest ex negatione illius constitui peccatum habituale magis, quam ex negatione chimeræ: debemus ergo dicere, quod constituatur solum ex peccato actuali præterito, & ex negatione condonationis intrinsecæ, & extrinsecæ; nam eo præcisè quod intelligamus, hunc hominem peccasse mortaliter, & Deum non condonasse, intelligimus, peccatum illud perseverans moraliter in ordine ad odium rationabile Dei.

Propter hoc aliqui Recentiores discesserunt à nostra sententia supra explicata, & dixerunt, non posse villo modo negationem satisfactionis condignæ intrare ad constituendum peccatum habituale: quia satisfactio condigna, cum sit omnino impossibilis, non potest magis per illam auferri peccatum habituale, quam possit per cucurbitam, lunam aut aliquid simile, ergo sicut negatio lunæ, vel cucurbitæ auferentis peccatum non constituit de facto maculam habitualement, ita nec poterit constituere illud negatio satisfactionis condignæ.

Ceterum propter hoc non debuit reprobari ille modus loquendi, quem retinet etiam Suarez *dicto lib. 7. de gratia cap. 2. num. 14.* & qui in toto rigore habet verum sensum. Primum, quia in rigore loquendo, satisfactio de condigno pro peccato proprio non est omnino impossibilis: nam ut omittam, posse satisfieri ab homine iusto de condigno pro peccato veniali, atque adeo negationem illius satisfactionis exhibitæ debere intrare ad constituendam maculam habitualement venialem: de peccato etiam mortali fatendum videtur, quod possit per propriam satisfactionem expiari. Ponamus enim naturam humanam terminatà subsistentia diuina Verbi applicare sua merita, & satisfactiones pro peccato ab eadem humanitate postea fortasse committendo, quando à diuina persona dimitteretur, & relinquere

67. Negatio satisfactionis condignæ an debeat intrare compositionem peccati habitualis?

68.

69.

linqueretur cum creata, vel cum nulla substantia: tunc, si ea humanitas postea dimissa à Verbo peccasset mortaliter, satisfactum iam fuisset pro ea culpa de condigno; non quidē ita ut ea tunc non esset vera culpa, & peccatum scdans animam, & auferens gratiam; sed ita ut non maneret postea habitualiter, quia nullum esset debitum, pro quo non fuisset iam antea plene satisfactum ab eadem humanitate, imò & superabundanter per satisfactionem infiniti valoris. Nam sicut meritum illud in ratione meriti propter suam infinitatem, habet hoc peculiare, ut extendatur ad merendum de condigno præmium anticipatum, ut dixi *disput. 27. de incarnat. sect. 1. n. 4.* ita in ratione satisfactionis propter suam infinitatem extendi potest ad satisfaciendum pro peccato nondum commissio: alioquin nō haberet valorem infinitum, eum posset alius maior valor satisfactorius excogitari; ille, scilicet, qui sufficeret ad satisfaciendum etiam pro peccato nondum posito: qui modus satisfaciendi non videtur ex suo conceptu asserere aliquam contradictionem, ob quam non sit possibili.

70. Dices, repugnare eiusmodi satisfactionem condignam: quia sicut eo ipso quod postea illa humanitas peccaret, perdit omnia merita præcedentia, & omne ius, quod ex illis habebat ad gloriam, vel certe mortificat illud ius, sic propter idem peccatum mortificat, vel perdit ius totum sibi acquisitum in ratione satisfactionis pro futuris, quia peccato ipso sit homo indignus non solum præmio propter merita præcedentia, sed etiam expiatione propter præcedentem satisfactionem.

71. Respondeo, peccatum mortale non extinguere, vel auferre omnem vim, aut efficaciam meritum præcedentium; ut constat in operibus bonis factis ab homine iusto, quibus meretur de congruo, quod si postea lapsus fuerit in peccatum mortale, adhuc Deus intuitu operum præcedentium misericorditer donet illi spiritum compunctionis, & pœnitentiae: cuius rei multa exempla legimus in probatis auctoribus, & colligi videtur ex illis verbis Psalmi 70.

70. *Cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me:* quibus homo iustus orare potest Deum, pro auxilio efficaci ad pœnitentiam, si forte aliquando graviter peccaverit. Vnde *disputatione 5. de incarnatione sect. 3. num. 52.* probari, non esse contra rationem meriti quod eius vis, & valor congruus perseveret etiam posito peccato; atque adeo meritum etiam condignum, si habeat valorem infinitum, posse ita mereri, ut non obstante peccato sequenti, adhuc intuitu præcedentis meriti, Deus condonare possit peccatum præsen, si velit præmiare de condigno meritum illud. Illa ergo regula, quod per peccatum mortale homo dignus est perdere omne ius meritum præcedentium, non habet locum in merito præcedenti valoris infiniti: hoc enim propter suam infinitatem meretur, ut peccatum mortale non possit impedire eius efficaciam, sed quo Deus non obstante peccato, adhuc intuitu eius meriti condonet postea ipsum peccatum. Itaque, sicut si Deus potest ex iustitia obligari, & promittere alicui iusto propter egregium opus pietatis, donum pœnitentiae, si forte postea graviter peccasset; tunc, inquam, per peccatum subsequens non extingueretur illud ius, sed Deus adhuc maneret obligatus: sic ex vi meriti condigni infiniti valoris; quod, seclusa obligatione iustitiae, attrahit ius ad obtinendam veniam peccati futuri, & aliquo modo obligavit Deum, fatendum, est non extingui eiusmodi obligationem, & ius per subsequens peccatum: eum ad hoc ipsum ordinaretur illa

obligatio, ut peccatum ipsum postea remitteretur.

Supposito ergo, quod non repugnat meritum in ratione meriti adeo efficax propter suam infinitatem, ut superet resistentiam peccati subsequentis: non videtur etiam repugnare satisfactio adeo efficax in ratione satisfactionis, ut possit superare resistentiam peccati sequentis, & anticipata solutione solvere pro illo; non ita ut peccatum subsequens non esset verum peccatum, & offensa: esset enim peccatum actuale, & macularet ac fedaret animam, quando fieret postea: tamen immediate tolleretur eius reatus propter satisfactionem condignam iam positam. Sicut dicemus *infra sectione octava, ad finem* posse Deū de potestatem absoluta anticipata veniam, condonare peccatum, antequam fiat; quo casu adhuc illud esset verū peccatum actuale, & expelleret gratiam: sed immediate postea deberet gratia restitui, impedita omnino macula habituali propter condonationem præteritam: sic in nostro casu impediretur macula habitualis propter satisfactionem condignam iam positam, quæ ob valorem, & efficaciam infinitam posset habere vim etiam contra peccatum, & offensam futuram. Non est ergo omnino impossibile, quod peccati macula tollatur, vel impediatur per condignam satisfactionem eiusdem naturæ peccatis, atque ideo ex hoc capite non debet excludi negatio satisfactionis condignæ à conceptu intrinseco peccati habitualis: ideo enim nunc perseverat macula habitualis: quia hic homo peccavit, & non posuit prius satisfactionem condignam infinitam, nec Deus condonavit extrinsecè, vel intrinsecè peccatum.

Secundo principaliter probatur eadem doctrina, quia licet satisfactio condigna esset omnino impossibilis, adhuc posset intrare eius negatio ad constitutionem intrinsecè peccatum habituale: nam negatio rei impossibilis, & fictæ non est impossibilis, nec ficta, sed realis, & magis necessaria, quam negatio rei possibilis; & aliunde non repugnat illi constituere conceptum realem: quod quidem ad hominem probari potest contra hos Theologos; quia ipsi dicunt, peccatum mortale habituale in genere constitui intrinsecè per peccatum præteritum, & negationem gratiæ, seu cuiuslibet formæ iustificantis causatam ab ipso peccato præterito. Vnde contra ipsos retorqueri potest argumentum; quia iam necesse erit, quod aliquod peccatum habituale constituitur intrinsecè ex negatione formæ impossibilis: potest enim esse aliquando peccatum habituale, cui magis essentialiter repugnet auferri per gratiam, aut formam sanctificantem, quam per satisfactionem condignam, v. g. si Deus decrevisset non restituere gratiam, vel iustificare vnuquam eum, qui semel per peccatum gratiam perdidisset, & hoc ipsum decretum suum alicui reuelaret, & proponeret sufficienter credibile per fidem: tunc si homo ille non crederet, peccaret mortaliter contra fidem, nec posset vnuquam illud peccatum per iustificationem intrinsecam auferri, alioquin Deus reuelasset falsum: ergo sicut illud peccatum habituale constituitur per negationem rei impossibilis, ita posset, constitui per negationem satisfactionis condignæ impossibilis.

Dices; negationem gratiæ nunquam esse negationem rei impossibilis, quia gratia secundum se est aliquid possibile: at verò satisfactio condigna pro peccato mortali est aliquid secundum se impossibile. Sed contra: quia licet gratia secundum se sit possibilis, non est tamen forma apta ad delendum illud peccatum, magis quam sit Luna vel cucurbita: sicut ergo negatio Lunæ, vel cucurbitæ,

71.
Peccatum mortale non auferit omnem vim meritum præcedentium.

quæ sunt res possibiles, non potest constituere conceptum peccati habituale, quia non sunt res aptæ ad delendam illam maculam; sic negatio gratiæ non constituit maculam habituale, cum non sit magis apta gratia ad delendum hoc peccatum, de quo loquimur, quam hinc, vel cucurbita, & hoc non per accidens, sed per se, & essentialiter, cum oriatur ex prædicatis essentialibus huius peccati, quibus repugnat tolli per infusionem gratiæ, cum ex sua essentia sit infidelitas contra revelationem Dei sufficienter propositam de non constituenda gratia.

75. Tertiò denique à priori probatur, posse intrare negationem satisfactionis condignæ ad constituendum peccatum habituale, quia vt ex supradictis in hac disputatione constat, peccatum habituale supra peccatum actuale præteritum addit solum moralem eius perseverantiam in ordine ad rationabile odium Dei contra peccatorem: quare totum illud potest intrare ad constituendum peccatum habituale, quod potest constituere illam moralem perseverantiam peccati præteriti. Moralis autem perseverantia constituitur, vt constat, ex iis omnibus, quæ fundant iudicium prudentum, quò indicant, Deum etiam nunc rationabiliter odium habere aduersus hominem ratione peccati præteriti, sicut illud peccatum esset præiens: ad perseverantiam enim moralem peccati non est necesse, quod prudentes actu ita iudicent; sed quod ex parte obiecti sit fundamentum sufficiens ad id iudicandum: totum ergo illud, quod est fundamentum ad illud iudicium, dicitur constituere perseverantiam moralem peccati præteriti. Ceterum est autem, quod prudentes possint ex negatione satisfactionis condignæ moueri saltem partialiter ad illud iudicium habendum: nam præsciendū omnino ab ea questione, an sit, vel non sit possibilis satisfactio condigna; possum ego prudenter indicare, quod permanet macula, & offensa ex eo quod peccatū commissum fuit, & non est à Deo condonatum, nec ab homine pro eo est condignè satisfactum; ergo hæc tria possunt fundare illam prudentem existimationem de permanentia peccati, atque adeo illa tria constituere possunt moralem permanentiam peccati, seu fundamentum obiectum ad iudicandum prudenter, quod peccatum perseverat.

Admitto itaque, quod posset illud iudicium prudenter haberi, & fundari in ipsa peccati grauitate, & negatione condonationis diuinæ: nam commissum fuisse peccatum mortale incomensabile per satisfactionem puræ creaturæ, & non esse à Deo condonatum, fundamentum sufficiens præbent ad iudicandum, quod perseveret moraliter, hoc est, quod Deus possit rationabiliter adhuc odio habere peccatorem propter illud peccatum, saltem, si non fuit illa natura aliquando vnita hypostatice personæ diuinæ. Ceterum negari etiam non potest, quod si explicite concipiam, illud peccatum fuisse commissum, & non esse condonatum, nec pro eo de condigno satisfactum, siue hæc negatio satisfactionis possibilis sit, siue impossibilis: negari inquam, non potest, quod tunc etiam prudenter iudico, peccatum moraliter perseverare, atque adeo quod negatio ipsa satisfactionis condignæ possit partialiter fundare illud prudens iudicium, & per consequens constituere partialiter conceptum peccati habituales qui constituitur intrinsece ex iis, quæ possunt fundare tale iudicium: vnde peccatum habituale est peccatum præteritum moraliter perseverans, siue propter impossibilitatem satisfactionis, & negationem condonationis, siue propter negationem condonationis, & satisfactionis; vtrumque enim sufficit ad fundandam illam perseverantiam moralem.

Vnde responderi potest facile ad fundamentum contrarium, scilicet, quod negatio cucurbitæ, aut lunæ non intrant peccatum habituale, eo quod per illas formas, non possit tolli macula peccati, quare nec debet intrare negatio satisfactionis condignæ, cum non magis possit per illam satisfactionem tolli peccatum, quam per lunam, vel cucurbitam. Ad hoc inquam, responderi potest ex dictis. Primò, non esse omnino impossibilem satisfactionem condignam positam ab eadem natura humana prius tempore si fuisset prius vnita Verbo. Secundò, licet sit impossibilis, eius negationem posse intrare ad constituendum peccatum habituale. Nec obstant exempla illa cucurbitæ, & lunæ: nam vel sermo est de negatione lunæ, verbi gratia, secundum se; & tunc non est ad rem, quia luna secundum se existere potest absque eo quod tollat peccatum habituale, quare negatio lunæ impertinens est omnino ad constituendum illud. Vel sermo est de negatione lunæ non secundum se, sed vt expellentis peccatum habituale, hoc est, quod concipiamus hominem peccasse, & non esse per lunam ablatum peccatum, & in hoc sensu eadem est ratio de exemplo: nam licet non sit necesse concipere illam negationem, sicut dicebamus etiam de negatione satisfactionis condignæ ad concipiendum peccatum habituale, sed sufficiat concipere, hunc hominem peccasse, & non esse positam formam possibilem, scilicet condonationem Dei intrinsecam, vel extrinsecam: potest tamen aliter concipi permanentia illa morales peccati præteriti, vt dixi, scilicet, concipiendo, hominem peccasse, & nullam esse positam formam expulsum peccati, nec lunam, nec gratiam, nec aliquid aliud, præsciendū ab eo, quod per illas formas possit vel non possit expelli peccatum. Sicut licet multi ex aduersariis negent posse peccatum tolli condonatione extrinseca Dei, adhuc possunt præsciendū ab ea questione probare, quod in Petro sit peccatum habituale, ex eo quod peccauit, & non condonauit Deus, neque per formam intrinsecam, neque per condonationem extrinsecam: potest ergo negatio formæ impossibilis fundare partialiter illud iudicium de permanentia morali peccati præteriti, atque adeo neque ex hoc capite reicienda esset negatio satisfactionis condignæ, licet esset negatio rei omnino impossibilis.

Quarta difficultas est, quia si peccatum habituale non est priuatio gratiæ sed peccatum præteritum non condonatum; ergo non potest tolli reatus culpæ, quin tollatur reatus ad penam. Sanè, qui dicunt, priuationem gratiæ esse peccatum habituale, facile explicant, quomodo tollatur hæc macula per infusionem gratiæ manente reatu ad penam, qui non consistebat in carentia gratiæ: at verò in nostra sententia difficile videtur explicari, quia hi duo reatus non videntur distinguere, cum vterque sit peccatum præteritum non remissum; ergo vel vterque tollitur, vel neuter: consequens est absurdum, quia manet debitum pænæ remissa culpa; ergo.

79. Respondeo, hos duos reatus distinguere moraliter, & esse separabiles; potest enim Deus condonare culpam non condonata pænâ; & fortè etiam è contra potest condonare pænâ non condonata culpa. Pro quo aduerte, ex peccato actuali duo intra nasci Deo contra hominem: alterum est ius morale ad rationabiliter indignandam, & auertendum se ab homine per displicentiam, & odium ipsius; & per hoc constituitur homo in peccato habituali dum perseverat hoc ius, vt supra explicatum est. Alterum ius est secundum iustitiam punitivam, ad dignè puniendum hominem iuxta mensuram delicti, quod commisit.

77.

78.
Ad tollatur
reatus culpæ
siue reatus
pænæ.

79.

commisit: quia duo iura moraliter sunt valde diuersa: nam, si Deus per impossibile non esset ex officio gubernator, & iudex vniuersi, licet haberet ius ad rationabile odium peccatoris; & per consequens cedendo huic iuri posset condonare culpam; non tamen haberet ius ad puniendum hominem, nec posset condonare peccatum: sicut contingit quando Petrus offendit alium hominem priuatum, cui quidem oritur contra Petrum ius morale ad hoc, vt rationabiliter auertatur à Petro; cui iuri potest ipse cedere, condonando offensam; non tamen habet ius ad puniendum Petrum condignè propria auctoritate, & ideo in rigore loquendo, non potest Petrum absoluerè à peccato: Princeps verò è contra posset Petro condonare peccatum, non tamen posset tollere offensam, quia moraliter loquendo Petrus reputatur dignus, à quo offensus rationabiliter auertatur, dum non satisfacit condignè pro offensa.

80. Habet ergo de facto Deus hæc duo iura diuersa moraliter loquendo, quæ quidem fundantur in eodem peccato præterito, & realiter loquendo sunt idem actus præteritus; sed tamen in ordine ad diuersos effectus perseverans, scilicet, in ordine ad rationabilem Dei auersionem ab homine, vel in ordine ad iustitiam eiusdem punitionem; & sicut reatus culpæ est hominem peccasse, & Deum non condonasse, seu non cessisse iuri, quod habet ad odium peccatoris, vt dictum est; sic reatus peccati est hominem peccasse, & non esse dignè punitum, nec Deum cessisse iuri, quod ex iustitia habet ad hominem condignè puniendum; quare, sicut potest Deus cedere iuri ad odium rationabile hominis, non cedendo iuri ad punitionem; sic potest condonare, & auferre peccatum habituale, & non tollere reatum, seu debitum peccati: in quo casu manet quidem moraliter peccatum præteritum in ordine ad punitionem iustam hominis; non tamen manet moraliter in ordine ad rationabilem auersionem Dei.

81. Nec nouum est (vt notauimus *sektione præcedenti*) manere aliquem actum moraliter in ordine ad vñ effectum, & non in ordine ad alium, v.g. promissisti alicui Virgini matrimonium, vt extorqueres ab ea copulam illicitam: peccasti promittendo ratione mali finis; obtinisti copulam; doles postea de peccato; iam nō manet moraliter promissio illa mala in ordine ad culpam, vel ad denominandum te peccatorem manet tamen moraliter eadem promissio obligans te ad sui impletionem: sic etiam in præsentī potest manere actus præteritus moraliter obligans ad peccatū, & non manere moraliter idem actus in ordine ad culpam. Ratio à priori est, quia tota hæc moralis permanentia est posse homines prudenter iudicare, perinde te nunc obligari ad peccatū, ac si ille actus nunc physicè existeret: possunt autem iudicare hoc de obligatione ad peccatū, & non quoad culpam; quia fundamentum illius iudicij quoad culpam non solum erat actus præteritus; sed negatio remissionis Dei: quare posita remissione culpæ, cessat illud fundamentum, & illud iudicium, manente adhuc toto fundamento ad alterum iudicium quoad peccatū, scilicet, actu præterito, & negatione punitionis, & condonationis peccati à Deo, quo fundamento posito indicant prudenter perinde te nunc esse debitorem peccati, ac si peccatum nunc fieret, non tamè esse te nunc obiectum rationabiliter odibile à Deo, ac si nunc peccares, quia Deus remisit vñ debitum, & retinuit aliud.

82. Hinc infero, potuisse Deum, si voluisset condonare culpam retinendo ius, non solum ad peccatū partem, sed ad integram, vel ferè integram, nec enim remissio culpæ formaliter loquendo est remissio peccati

etiam partialis, vt constat applicando rationem factam: nam si debitum peccati eternæ esset macula constituens hominem in statu culpæ; debitum etiam peccati partialis esset macula partialis, & minor; quod tamen est falsum: ergo sicut manet debitum alicuius peccati sine vlla culpæ sic posset manere debitum peccati integræ. Et confirmatur illatio ex peccato veniali, cui solum respondet peccata temporalis, & dimissa culpa, potest manere, & de facto sape manet debitum alicuius peccati: ergo sicut debitum dimidiæ peccati non maculat hominem, etiam posset manere debitum integrum sine macula culpæ. An verò esset omnino integrum debitum peccati, qualem nunc patiuntur damnati: examinabimus infra *disput. sequenti sect. 2.*

Dices, manente debito peccati, manet moraliter culpa præterita in ordine ad punitionem; ergo maculat hominem moraliter: cur enim magis maculabit hominem permanentia moralis culpæ præteritæ in ordine ad rationabile odium Dei, quam permanentia moralis eiusdem culpæ præteritæ in ordine ad peccatū, cum vtrique sit permanentia moralis eiusdem culpæ præteritæ? Confirmatur, quia per vtramque permanentiam homo moraliter, seu æquivalenter censetur habere nunc culpam præteritam, ergo per vtramque permanentiam maculatur moraliter intrinsecè homo.

Respondeo etiam in casu supra posito, in eo, qui peccauit promittendo Virgini matrimonium, & doluit postea de peccato, manet promissio moraliter obligans ad sui impletionem; & licet promissio fuerit mala, & maneat moraliter; non tamen maculat nunc hominem: sic etiam licet maneat culpa præterita obligans ad peccatū, non tamen maculat ista permanentia. Ratio est, quia non quævis permanentia culpæ sufficit ad maculam; sed permanentia in ordine ad odium rationabile Dei; ideo enim dicitur nunc maculare, quia sicut macula corporis est obiectum displicens visui; sic homo, dum habet peccatum habituale displicet Deo; cum ergo Deus condonando culpam, remittat ius, quod habet ad odium hominis ex peccato; iam ille homo non dicitur habere maculam, id est iam non est obiectum odibile à Deo; nam licet maneat hoc, quod est peccasse; non tamen manet ius in Deo ad odium hominis propter peccatum præteritum. Esse autem hominem moraliter, seu habitualiter maculatum, & malum, non est habere moraliter, vt cumque actum malum; sed est moraliter habere illum in ordine ad rationabile odiū Dei, seu fundans hoc odium Dei; & quia posita cōdonatione Dei, non manet moraliter in homine actus malus fundans illud odium Dei; ideo non manet homo moraliter malus & maculatus, licet moraliter maneat cum illo actu malo in ordine ad debitum peccati.

Dices iterum ratio formalis, propter quam Deus odit hominem, & propter quam eum punit, & eadem, scilicet peccatum præteritum: manet ratio formalis, propter quam punit, ergo manet quam odio habeat. Respondeo, malitiam quam punit, & quam odit, eandem esse; non tamen esse eandem permanentiam moralem malitiæ in ordine ad vtrumque effectum: nam in ordine ad odium permanet formaliter per carentiam condonationis culpæ; & in ordine ad peccatū permanet formaliter per carentiam cōdonationis peccati: quare licet sit eadem malitia quæ Deum formaliter monet ad vtrumque actum, illa tamen malitia sola non est adæquata forma, qua homo dicitur formaliter dignus peccato, vel odio Dei, sed adiuncta carentia illarum condonationum.

Vrgebis adhuc, quia ratio formalis reddes hominem dignum odio; seu propter quam odio habetur, non

non est negatio condonationis, sed solum quia peccavit: nam licet negatio condonationis sit aliquid requisitum ex parte Dei, ut homo adaequate denominetur odibilis, ex parte tamen hominis non requiritur aliud, nisi peccasse: Totum autem hoc manet posita condonatione Dei: ergo manet totum hoc, quod est, hominem esse dignum odio ex parte obiecti, licet non maneat hoc, quod est posse Deum illum odio habere; atque adeo homo adhuc erit odibilis, quantum est ex parte sua, licet non sit odibilis parte Dei.

87. Respondeo, concedendo maiorem de ratione formalis obiectiva: nam negatio condonationis non est obiectum odij, quod habeatur odio ut diximus: nego tamen minorem, scilicet, posita condonatione, manere peccatum praeteritum, permanentia nempe morali de qua est sermo. Nam licet negatio condonationis non sit id, quod terminat odium Dei; est tamen permanentia, seu duratio illius; quare posita condonatione non manet moraliter peccatum praeteritum, sed perinde se habet, ac si non fuisset.

Sed contra instabis; quia obiectum odij non est permanentia peccati; non enim habetur odio homo formaliter, quia permanet in peccato (quia iam habetur odio ipsa permanentia) sed quia peccavit: hoc autem quod est peccasse de praeterito non tollitur per condonationem; ergo adhuc datur totum obiectum formale illius odij. Respondeo eodem modo distinguendo minorem: posita condonatione, datur de praeterito peccasse hominem; hoc est, datum fuit peccatum, concedo: datur de praesenti permanentia illa morali; nego: & eodem modo distinguendum est consequens: quare non datur simpliciter, quod ex parte obiecti requiritur ad odium, quia dari illud, significat, quod permaneat sufficienter ad movendum: quae permanentia deficit, posita condonatione Dei.

Instabis iterum: ergo negatio condonationis non componit intrinsicè peccatum habituale in ratione peccati habitualis, sed solum se habet ut aliquid requisitum extrinsecum: probatur sequela ex dictis; quia negatio condonationis comparatur ad peccatum habituale, sicut duratio, & permanentia morales ipsius: permanentia autè, & duratio physica non constituit Peccatum, v.g. qui durat, nec pertinet ad eius conceptum intrinsicè: idem enim Petrus praeteritus durat hodie addita duratione hodierna, quae non est pars intrinsicè Petri, sed est modus physicus superadditus constitutus aequatè ab ipso Petro, ut ex veriori sententia suppono. Deberemus ergo fateri, negationem condonationis requiri quidem ad peccatum habituale, tanquam eius durationem, & permanentiam moralem: non tamen componere, aut constituere illud intrinsicè etiam partialiter.

Responso, retorquendo argumentum, quia licet duratio physica condistingatur adaequatè à re durante, neque eam intrinsicè componat: si tamen comparatur ad rem durantem, ut durantem, & ut permanentem, negari non potest, quod pertineat ad illam intrinsicè constituendam: nam sicut album constituitur intrinsicè ex subiecto & albedine: ita res durans ut durans, & permanens debet intrinsicè constitui ex re, quae durat, & ex duratione, seu permanentia. Peccatum ergo habituale debet intrinsicè constitui ex permanentia, & duratione sua: quia peccatum habituale, ut nomen ipsum significat, est peccatum perseverans, permanens, durans: quamvis ergo permanentia non sit de conceptu essentiali peccati, sicut nec duratio est de conceptu Petri; est tamen de conceptu peccati permanentis, seu habitualis, quia ut tale constituitur per habitualitatem, quae

P. Ioan. de Lugo de Paenitentia.

includit intrinsicè permanentiam moralem, & per consequens negationem condonationis Dei.

Dices tertio, si ablata culpa maneret debitum totius poenae, ergo posset Deus damnare hominem ad gehennam; ergo Deus haberet odio illum hominem; nam sicut amare hominem, est velle bonum homini, ita habere hominem odio est velle illi malum; Deus autem vult illi maximum malum, & hoc propter peccatum praeteritum, ergo odit eum propter peccatum praeteritum; ergo manet adhuc in Deo ius ad rationabile odium hominis, ergo non condonavit culpam retenta poena; nam condonare culpam est remittere ius ad rationabile odium hominis.

Respondeo, hoc argumentum probare etiam, non posse remitti culpam retento debito alicuius poenae partialis; quia illam etiam infligendo vellet Deus malum hominis: Omnes ergo debemus respondere, Deum punientem hominem, cui remissa est culpa, non velle malum hominis ex affectu odij & inimicitia in hominem, sed ex affectu iustitiae vindictivae: & licet in effectu velit malum hominis: non tamen ex affectu odij in hominem: at vero erga peccatorem habet Deus alij affectu odij scilicet, displicentiam in ipsa persona peccatoris, ad quam immediatè terminatur illud odium licet non propter personam, vel naturam, sed propter peccatum. Hoc autem odium licet non sit velle malum peccatoris, quia malum ipse est, (hic enim actus fortè habet intrinsicè malitiam, & repugnat Deo, sicut etiam non licet nobis) est tamen affectus per modum fugae ab ipso peccatore, quo avertitur Deus ab illo, & non vult sibi eius consortium, vel coniunctionem propter peccatum, sicut è contra amor est prosequitio, & pondus in personam amaram, quo illam nobis volumus coniungere propter eius bonitatem. Deus ergo condonans culpam remittit ius illud, quod habebat moraliter ad affectum odij circa ipsum hominem, quem quidem hominem iam deinceps non odit propriè loquendo: sicut etiam è contra, quando Deus confert peccatori auxilium ad contritionem, licet re vera velit bonum illius hominis, non tamen amat eum affectus amicitiae, sed affectu misericordiae, quae movet ad subueniendum misero: quando verò confert Deus homini iusto auxilia ad merendum: confert ea ex affectu misericordiae, & ex affectu amicitiae, cuius obiectum congruum est homo iustus: vult enim Deus dare illa auxilia, quia complacet sibi in illo homine: sic etiam peccatorem non solum punit Deus ex affectu iustitiae, sed etiam habet affectum odij inimicitiae, & displicentiae in illo homine: at verò condonata culpa, solum manet affectus iustitiae.

92. Aliqui Recentiores volunt, quod Deus possit etiam ita odio habere peccatorem, ut velit illi malum, quia malum eius est, licet homo non possit licet hoc facere, voluntque, non esse eandem rationem obligationis in Deo, & in homine. Alij tamen communiter volunt, odium proprium esse intrinsicè malum, & illicitum tam Deo, quam voluntati creatae. Haec tamen quaestio spectat ad 2.2. in materia de charitate: de qua ultra alios videri possunt Valquez 1. tom. in 1. part. disp. 84. c. 3. Salas tom. 1. in 1. 2. tract. 9. disp. 1. sect. 2. in fin. Coninch de fide, spe, & charitate, disp. 29. dub. 1. & 3. Pro nunc ab ea controversia praescindere possumus: siue enim Deus possit, siue non possit velle malum peccatori; quia malum eius est: adhuc distinguuntur affectus, quo Deus punit iustum, ab affectu, quo punit peccatorem, nam per priorem affectum Deus vult poenam, quia bonum est punire, & propter honestatem iustitiae: nec ullo modo avertitur, aut fugit personam, sed potius illam amat: sicut pater castigans filium, vel dans illi

90.
An possit manere reatus poenae aeternae dimissa culpa

91.

92.

illi medicinam amaram, non odit filium vlllo modo, nec ille actus habet vllam rationem auersionis à filio. At verò per affectum posteriorem Deus odit ipsam personam, licet illi non velit pœnam, quia malum est, sistendo in ratione mali, sed propter honestatem iustitiæ, & punitionis.

93.

Pro quo adverte, non omne odium esse velle malum alteri, sed aliquod odium esse meram fugam voluntatis à re, quam auersamur, propter malum, quod in ea est. Itaque sicut amor est prosequutio obiecti boni, quia non solum volumus illi bonum, sed coniungimus nos affectivè cum illo propter bonitatem ipsius: sic odium est fuga; quia voluntas fugit, & rejicit à se aliquod obiectum propter malitiam illius. Vnde licet Deus nolle aliquod malum peccatori, possit retinere hanc auersionem ab illo propter eius malitiam. Hæc autem auersio, & hoc odium non solum terminatur ad malitiam, seu ad peccatum, sed etiam ad personam, quæ licet non sit obiectum, seu motum formale odij, & auersionis, (hoc enim est solum peccatum) est tamen id, quod odio habetur propter peccatum: sicut amor Dei erga hominem iustum non terminatur solum ad iustitiam, & sanctitatem illius, sed etiam ad personam ipsam, quæ in se ipsa diligitur, tanquam obiectum quod propter sanctitatem, tanquam propter rationem formalem. Sic etiam Deus odio habet peccatorem, non solum formaliter quatenus peccator est, ita ut odio habeat solum peccatum; sed etiam materialiter ipsam personam, quæ redditur mala à peccato, non redditur bona, & amabilis à iustitia, & sanctitate. Potest ergo intelligi odium & auersio Dei à peccatore cōdistincta à voluntate puniendi illum, vel inferendi ei aliquod malum, huic autem affectui, seu iuri ad illum renunciat Deus, quando condonat culpam retinendo sibi ius ad pœnam.

94.

Dicit aliquis, hoc non posse intelligi in peccato veniali: ex illo enim non videtur oriri ius ad odium aliquod distinctum à voluntate inferendi pœnam: nam homo iustus, & sanctus habens culpam venialem non habetur odio à Deo, sed vult Deus punire illum propter peccatum. Cui ergo iuri renunciat Deus condonando illi culpam, si adhuc vult inferre illi totum malum pœnæ? Respondeo, ex peccato veniali non nasci odium Dei simpliciter; nasci tamen ius ad auersionem aliquam leuem, ex qua sequi potest minor familiaritas, & communicatio, & quæ stare potest cum dilectione simpliciter. Sicut aliquis potest leuem aliquam indignationem & auersionem concipere aduersus filium naturalem, vel adoptiuum, quem adhuc verè diligit: ius autem ad illam leuem auersionem renunciare potest, quando condonat Deus offensam leuem, etiam si retineat voluntatem puniendi propter honestatem punitionis.

95.

An possit condonari pœna absque culpa?

Petes, vtrum possit etiam Deus contra condonare pœnam non condonata culpa? Certum videtur, in primis posse Deum non punire peccatorem non remissa culpa: hoc tamen non est propriè condonare pœnam, quia adhuc retineret sibi Deus ius ex iustitia ad puniendum eum; licet nolle de facto vti eo iure: sicut è contra posset Deus de facto non præmiare hominem iustum; adhuc tamen ille homo maneret dignus præmio. Difficultas ergo esse potest, an possit Deus non solum non punire peccatorem, sed etiam remittere ius iustitiæ ad illud puniendum, relicto adhuc reatu culpæ non condonata. Suarez in præsentia disputat. 10. sect. 2. non inuenit repugnantiam sufficientem in ordine ad potentiam absolutam, cui assentior. Dices, Deus si non remittit culpam, retinet odium aduersus peccatorem, ergo vult illi malum; non malum culpæ, ergo malum pœnæ: ergo non condonauit totam pœnam. Res-

pondeo, in primis posse Deum actu non exercere odium aduersus peccatorem, sed retinere ius ad illud odium; deinde potest illud exercere nullam infligendo pœnam, sed complacendo in malis, quæ aliunde patitur ipse homo, & hoc ex displicentia, quam Deus habet in ipso homine: sicut actus, quo Deus vult sanitatem, vel doctrinam hominis infirmo, & quo gaudet de illis ex complacentia, quam habet in ipso iusto, licet non velit Deus hæc bona ex affectu præmiandi, est actus amicitie erga iustum: inò sapè continget, non posse esse illam voluntatem remunerandi; pono enim hominem baptizatum sine veneratione, qui non est capax præmij, & tamen terminat amicitiam diuinam: sic etiam posset Deus habere odium inimicitie aduersus peccatorem sine affectu puniendi. Re tamen vera, & neque illa mala vult Deus ex odio peccatoris quia mala eius sunt (vt dixi) sed præcisè odit peccatorem per modum fugæ, & auersionis ab ipso, nolendo ipsum sibi, & hoc propter crediditatem peccati commissi, cum quo stare potest non punire illum pro peccato.

Dices item: non potest Deus facere, quod homo iustus per bona opera non maneat dignus præmio; ergo nec poterit facere, quod peccator per scelera non sit dignus pœna. Respondeo negando consequentiam. Ratio discriminis est, quod dignitas præmij adæquatè oritur à bono opere, nec pendet ab aliqua voluntate Dei: quare licet possit Deus negare præmium: non tamen facere potest quod homo sit dignus: at verò dignitas supplicij non oritur adæquatè à peccato, sed includit etiam negationem condonationis Dei, quare ex hoc capite pendet à Deo & potest tolli non ablato peccato quoad culpam.

SECTIO VII.

Inferitur obiter, quæ sit macula peccati originalis?

Peccatum originale, quod in filiis Adæ est, non est actuale, sed habituale: ideo talem oportet assignare quidditatè, & conceptum peccati habitualis in communi, vt possit conuenire peccato originali. Vnde aliqui arguunt contra nostram sententiam, vt probent, peccatum habituale esse prinationem gratiæ: quia Peccatum originale non est aliud, quam prunatio gratiæ: est enim intrinsecum in puero, vt colligitur ex Trident. sess. 5. canon. 3. in puero autem non est aliud intrinsecè, nisi carentia gratiæ: ergo ipsa est peccatum originale.

Non possumus in præsentia disputare, quomodo peccatum originale sit verè peccatum & voluntarium, cum non sit personale; hæc enim est questio difficillima, pertinens ad materiam de peccatis; & pro nunc supponenda est doctrina Catholica Tridentini vbi supra; hoc scilicet, peccatum esse origine vnum, & propagatione plura, transfusum omnibus, quibus singulis inest vnicuique proprium. Potuit autem hoc fieri per transfusionem nostrarum voluntatum in voluntatem Adæ, per quam transfusionem constitutus fuit Adam caput morale omnium posterorum, & transgressio illius reputatur transgressio singulorum. Quo supposito, consequenter ad doctrinam suprapositam dicendum est, peccatum originale huius parvuli esse ipsam transgressionem Adæ moraliter perseverantem, quamdiu huic parvulo non condonatur; cum enim peccatum habituale sit ipsum actuale moraliter durans, dum non condonatur: actuale autem huius habitualis, quod est in puero